

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 13.

Brasiovu 15. Iuniu 1868.

Anulu I.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

Acela carele voiesce a petrunde in istori'a generatiuniloru trecute si a judeca dreptu faptele loru, este necesitatu a'si aprinde mai multe candelé si faclii, pentrucá se nu órbece si se nu cadia prin intunecime. Este o aksioma a tuturoru istoriografiloru, ca prea adesea cate o cauza mica are efepte fórte mari. Acésta aksioma se póte ilustra cu mii de ecsemple. Nu odata s'au subjugatu tieri, s'au resturnatu staturi, s'au estermínatu popóra intregi numai din cauza, ca de ecs. religiunea nu ertá cá se stea la bataia in dile de serbatóre, séu in lun'a plina, séu in lun'a scadienda, éra alte ori pentruca regele séu comandantele se imbetase, ori ca la órele de periclu tandalea pe la vreo femeia in gineceu, séu ca a incalecatu pe unu armasariu turbatu, care l'a trantitu tocma in fervórea bataliei, cá pe unulu dintre principii Transilvaniei (Ioanu Kemény). Mai departe este sciutu asemenea, cumca modulu vietuerei, referentiele sociali si familiari, datinele erédite din mosi de stramosi au cá si legile positive politice, cá si dogmele religióse, cá si ritulu, o decidetoria iniriurintia asupra destinulu popóraloru. Toti acesti factori considerati la unu locu au concursu in modulu celu mai pronunciatu, pentrucá Transilvani'a si partile ordinóra incorporate cu ea incependu dela Lugosiu pana la Oradea si pana la Muncaciu, se ajunga, séu vorbindu mai corectu, se remana acolo unde o vedemu, adica inapoi'a tuturoru tieriloru europene din apusu si miédiadi, afara de Neapole cu Sicili'a si de Galiti'a.

Voindu a ne pregati si mai departe la cercetarea si alegerea documentelor istorice, credemu ca trebuia se permitemu si unele cunoscintie mai virtosu despre datinele si modulu vietii aceluor clase de ómeni din acésta tíera, in ale caroru mani fusese depusu destinulu ei, dela a caroru purtare a depinsu mai multu conservarea séu ruinarea si inmormentarea ei. Cei mai geniali istorici ai tuturoru timpuriloru au trasu in sfer'a activitatiei loru descrierea datineloru si preste totu a vietii sociale, ba multi din ei au mersu mai departe, pentruca voindu a strabate la adeveratele cause ale evenimenteloru istorice, au intratu chiaru in viétia privata a persóneloru insarcinate cu rolele principali, precum au facutu unu Plutarchu, unu Tacitus, unu Svetonius si o multime alti, caroru nu lea fostu scârba a descrie pana si cele mai scarnave bestialitati si tóte spurcatiunile vietii private ale imperatoriloru si altoru barbati de statu. In timpurile nóstre nu suferu asia ceva unu felu de convenientia reciproca, cum si civilizatiunea crestina si moderna, éra legile celoru mai multe tíeri europene pedepsescu aspru descoperirilé misterialoru vietii private, pre catu cutari persóne se afla in viétia, dupa mórtea loru inse ele inca cadu in dominiulu istoriei, séu inca in alu croniceloru scandalóse, cá si evenimentele mari.

Celu ce nu va cunósce datinele boierimei si ale curtiei domnitórie din secolulu alu 17-lea, nici odata nu va fi in stare de a si esplika pe deplinu caderea atatu de trista a Transilvaniei. Éca principal'a causa, pentru care ne indemnaramu a reproduce aici pre scurtu cateva trasuri din datinele si viétia sociala a vécului alu 17-lea asia, precumu se afla ele consemnate de cronicarii Petru Apór si Michailu Cserei.

Iucepemu dupa Apór cu

Titulaturele.

Se pare ca ból'a titulatureloru in acésta tíera a fostu epidemica cá si in Ungari'a, éra acea epidemia s'a straplantatu incóce mai virtosu din Ungari'a. Dupa batalia lui Radu-voda cu Moise Székely, in care acesta inca remase mortu pre campulu Brasiovului (17. Iuliu 1803), pe unu singuru agru se afla patru prediece grafi si „nagyságos urak,“ adica titulati cu „mari'a tá.“ Dela 1605 incóce, adica dupa scóterea nemtiloru din tíera, numerulu grafiloru si alu mariloru cădiù succesive, pana candu in copilaria lui Apór, adica in dilele lui Mich. Apaffy I., abia mai remasese unu grafu, éra „mari“ vreo diece.

Adica politic'a de atunci a Vienei era, cá pe familiile aristocratice se le mai desbina si prin titulature, facendu cá se se inganfe care de care mai multu si se credia ca unele sunt mai nobile decâtu altele. Din contra principiloru pamenteni nu le placea cá familiile boieresci se'si pórte nasulu prea susu, pentrucá se nu li se destepte asia curendu poft'a la tron.

Dupace parti'a nemtiésca a boieriloru apucà pe deasupra partitei turcesci si inchinà tíer'a imperatului Leopoldu I., ministrii, generalii si consiliarii aceleuia, éra in fruntea loru cardinalulu Kolonich iute induplecara pe imperatulu, cá se incépa a imparti barbatesce la titulature. Pe Michailu Teleki, celu mai mare ministru alu lui Mich. Apaffy, ilu facura comite alu imperiului romanu, pentruca insielandu pe bunulu, inse betivulu Apaffy, inchinase tíer'a la nemti fara mari greutate. In acelu rangu perf' apoi Teleki in batali'a dela Zernesci. Curendu dupa aceea se mai facura grafi Laurentiu Pekri, Lad. Gyulaffy, Georgie Banffy, familiile Betlen, Kálnoki, Petki, Mikes, éra baronu se facù greco-romanulu Michailu Sava, ca era prea bunu intrigantu si omu bogatu, totuodata se renoí vechiulu baronatu alu familiei romanesci Iosika, perdutu de candu si cancelariulu Stefanu Iosika isi perduse capulu in dilele desiuchiaturului principe Sigismundu Bathori. De aici incolo, adica dupa mórtea lui Apaffy si pana la 1704 séu la insurectiunea lui Franciscu Rakoczi si a curutiloru sei, s'a implutu tíer'a de grafi si baroni, incatu precumu observase totu cronicariulu Apaffy, tóte veniturile tíerei nu era de ajunsu, pentrucá se'i tiena sa ingrasie pre toti. Se intielege deci, ca trebuea se fia intre acei grafi si baroni unu mare numeru de aceia, caroru astadi in Ungari'a li se da curiosulu titlu de patrariu séu si optariu de magnati, adica sarantoci, prin urmare prea ne'ndestulati cu starea loru. De aici éra si este invederatu, ce usioru era cá se castige cineva pe asemeni ómeni ticalosi pentru un'a séu alt'a dintre partite, pentruca totulu se intórcea pre langa „Cine da mai multu?“

Voindu a ne infaşiosia si mai chiaru pericolulu titulatureloru din acelea timpuri pentru „patria si libertate,“ care era simbolulu curutiloru, se cuvina se aflamu totu din cronicari, ca ce'si imaginá ei pre la finea secolului alu 17-lea sub numele unui grafu séu comite. Éca unele ecsemple. Grafu fusese odinióra, adica intre anii 1510—1540 Ioanu Zapolya, carele fripsese pe Georgie Dozsa in tronul de feru, dandu apoi friptur'a de omu cá se o manance capitaniu celui friptu, si ca-

rele a chiamatu pre turci in Ungari'a, pentrucá se'i ajute la tronu si coróná dicendu, ca déca domnitorii creștini nu voiescu se'lu ajute, elu dieu va intra in aliantia cu satan'a, precumu a si intratu si 'ia remasu credintiosu pana ce a peritu.*) Acelu Zapolya cá grafu avuse vreo patrudieci de fortaretie in posesiunea sa. Grafu era Valentinu Homonnai, carele singuru avea óste aprópe cata era si a principelui Transilvaniei. Grafi era Batorescii, carii isi intretienea armatele proprie. Éra in diumatatea adóu'a din sec. alu 17-lea se pare ca grafulu celu mai de frunte fusese Stefanu Aporu. Acelu omu avea numai optudieci si patru castróne (blide) si totu atatea farfurii (talere) de argintu, gróse cá si cele de cositoriu, éra elu si soci'a mancá cu linguri de auru, éra farfuriile pe care venea mancare, erá patrute si in dimensiune cá de doi policari aurite. Avea unu recitoriu de vinu, auritu cá de unu palmacu, atatu de mare, incatu ai fi pututu scalda in elu unu copilasiu de siese ani. Acelu Apor facea in diferite tñnuturi ale Transilvaniei numai semenatura de tótna cincii mii trei sute galete; numai grau i se facea pana la 28 mii de clai. Vinu avea mai multe mii de vedre, din care apoi si mai daruia cate patrudieci cincidieci de buti, ca n'avea ce se mai faca cu elu. Vitele cornute si copitate abea le putea numera. La tergulu Mediasiuului cumperá cate siese siepte bucati panura de Anglia, pe care o impartia la ciocóii si la argatii sei, precumu daruia si din vite. Avea optudieci pana la un'a suta ciocoi si sierbitori. Vestmentele nóua le purtá numai cate trei séu patru luni, apoi le daruia totu la curtenii sei. Bucate se ferbea atatea, in catu dupa ce se saturá toti óspetii si toti ciocoi si argatii, apoi restulu ajungea la canii domnesci, ogari, capai etc. cu prisosintia. Fiinduca Apor stá cu totulu sub influentia iesuitoru si tienea cu nemtii, atatu curutii lui Emericu Tökölyi, catu si mai tardiu ai lui Franciscu Rakoczi l'au depredatu si despoietu preste totu pe unde numai au pututu pune man'a pe averi de ale lui, luandu'i totu, bucate, vinuri, vite, auru, argintu sel.; cu tóte acestea lui Apor totu ii mai remase avere atatu de colosala, incatu numai in dispusetiunea iesuitoru lasá prin testamentu un'a suta dóuadieci mii fiorini, éra veduvei si altoru consangeni le remasera sume si mai mari decatu a fostu cea lasata in grij'a iesuitoru.

Am statu mai multu la grafi'a lui Apor. Caus'a este, ca

*) Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.

acésta famili'a stravechia secuiésca luase multa parte la actele unirei bisericeii romanesci din Transilvani'a cu biserica Romei, in ce modu, se scie de airea. De alta parte rapacitatea acelui boierii inca e descrisa chiaru de unii colegi ai sei si pastrata pentru posteritate.

Ospetiele si bucatele.

Mai de multu café'o'a, céiulu, ciocolat'a, rosolulu nu era cunoscute de locu, ci acestea beuturi fusera aduse succesive prin nemtii si valonii lui Leopoldu I.; numai café'o'a era cunoscuta dela turci cá négra, ci fórte raru beuta. Cá beutura boierésca la dejunu apucase a se incuiba de mai nainte vinarsulu curatu sub numire de aqua vitae. Se mai ferbea pe atunci in Brasiovu nescé apa de scortísioara. De acésta si vinarsu bea demineti'a nu numai boierii mari, ci si iupanesele séu cocónele mariloru sale, pentruca ambele acelea beuturi se considerau cá beutura de lúcsu. Dreptu ca vinarsulu si inainte cu dóua sute de ani imbetá pe ómeni intocma cá si in dilele nóstre; ci acésta calitate a lui nu gená pre nimeni, pentruca beti'a se luá mai multu de bravura, precumu observa cronicarii cu cea mai mare naivitate. Iupanesele mai prepará vinarsulu si cu miere si cu smochine, aprindiendu'lu intr'unu castronu. Cocónele mari avea cate o scátula de butelci, in care pastrá beuturele de lúcsu. Barbatii se ospetau demineti'a si cu pelinu, adica cu vinu amaru preparatu, piscatoriu si tare. Preste totu vinurile din patria sę bea in catatimi spaimantatórie.

Inainte cu doi secolu bucatari'a francésca si nemtiésca nu era cunoscuta de locu in Transilvani'a. Mancarile boieresci de lúcsu era: siunca cu hrénu, curechiiu cu carne de vita, de gâsca, séu cu slanina (lardu), érn'a carne de porcu, carne de vita cu pasatu, cu urezu, cu morcovi, cu petrenjei, cu mazare, zama de gâsca, gâina fripta, séu cu cépa, cu otietu, cu lardu, mazare cu lardu friptu pusu deasupra, éra mazarea nu se mai stracurá de apa, nici se curatiá de hóspe, uneori o ferbea cu carne de porcu; éra carnea de berbece se gatea cu tarconu si cu otietu, séu cu cepsióra rosia (arpagicu), care era bucat'a cea mai placuta a lui Mich. Teleki si a lui Stef. Apor; epure cu zama négra, sciuca cu hrénu séu cu zama sura. Zam'a acra numita a cosasiloru, cu carne de vaca séu de porcu, cumu si curechîulu trecea pe atunci de bucate boieresci de ónore. Untu nu se punea in nici o friptura, numai in pasatu se punea la mediuloeu, apoi in colaci (cozonaci), in coca, placinta, scovarda.

Caperele (capparis) se puneau în toate bucatele că dresuri, adică precum se pune astăzi piperul, scortişor'a etc.

La boieri nu se vedea mese rotunde, ci numai patrate, de acelea care se tragu. Mesele stă de catra perete, era alatură era bance sau lavitie, din afara înse scaune cu bratie. Prandiul era la 10 ore, precum este până astăzi datin'a țieranilor în zile de serbatore după esirea din biserică, era cin'a se puneau ser'a la 6 ore. Înainte de 10 pacharnicul așternea mas'a, la locul de frunte puneau unul sau două farfurii și vreo două linguri de argintu, mai încolo pe toate farfuriile pană, le puneau înse pe masă numai după ce le venea ospetii. Cufite nu se puneau, ci trebuia să aiă fiacare țec'a sa de cufite, pe care o purtă la brâu, înse dinapoi, era nu că țieranii noștri. Iupanesele încă purtă câte un'a țeca cu câte două cufitășie și un'a furculiță. Linguri nu se prea vedea, că bucatele se făcea mai totu scurse, era deca era zama, era bună și lingur'a de lemn sau de cositoriu. Farfuriile boieresci în timpurile vechi era mai toate de lemn, mai rar de cositoriu. Numai din zilele lui Apaffy au început a se latî cu totuadinsulă farfuriile de cositoriu. Apoi ne spune despre boierul Ioan Haller, că atât îi plăcea a manca de pe talere de lemn, încât și după ce se întinsese mod'a celor de cositoriu, el totu își făcuse unele mici de lemn, pe care le puneau în cele de cositoriu. Până în zilele lui Apaffy, sau adică până la venirea nemților, nici un boier mare nu ar fi cudețat să manance din farfuria de argintu, care era prerogativa rezervată principelui.

După ce se puneau bucatele pe masă, mai înainte esă boierii în sal'a de mancatu, acestora le urmă iupanesele maritate, apoi venea și fetele, acestea înse conduse de un ciocoiu betranaticu că un feliu de Hofmeister. Naintea mesei se spală, era acea spalare mergea adesea cu atatea formalități, complimente și inbiieturi, încât li se recea și bucatele. Mai târziu inbiietulu se prefăcuse într'o rivalitate foarte uritioasă de rang. După spalare pop'a binecudețată mas'a. În fruntea mesei ședea un'a iupanesa mai de rang, era iupanu-gazda ocupă locu iu cod'a mesei. Care din ce bucate voiă, din acelea luă, precum este datin'a țieranilor în mai multe țienuturi. Beutulu se începea cu pelinu, pe care argatii ilu puneau diuaintea boierilor în oșiore de lutu, că de carafine și pachara nu era vorba. Numai iupanesele gustă vinulu din câte un pacharu de argintu. Pe la adou'a bucata, adică pe când boierii aveau datin'a de a se pune pe betla, vinulu se aducea pe masă cu ole de câte

dóua trei cupe, séu in cupe ceruite din Segisiór'a. Fiacare 'ti apucá ól'a cu ambele mani si asia isi udá inghititórea pre catu avea pofta, apoi dá ól'a mai departe. Dela póme inainte vinulu se aducea separatu pentru fiacare beutoriu in cate un'a olcica rosía de Almasiu, séu de cele bulbucate de Ear'a, séu in cupsióre ori canitie de Seghisiór'a, totu ceruite. Curiosu lucru, ca pana la venirea nemtiloru in Transilvani'a era rusine se bea cineva vinu vechiu, ci tocma din contra, vinulu nou era pentru domni, éra celu vechiu pentru ciocoi, ba inca si aceia se ferea de elu. Sticlari'a (glajaria) era la Porumbacu, éra cristalulu se aduse in Ardealu mai anteu la 1686 din Germani'a; éra pana atunci numai marii'a sa principele tieriei avea vreo 12 pachara de cristalu aduse dóra din Poloni'a cá de raritate. De aceea Petru Apor uitandu de nebunesculu lucsu alu unchiuseu Stefanu, isi bate jocu de lucsulu introdusu pe timpulu seu, adica dupa asiediarea nemtiloru in tíera.

Aici ar fi locul cá se vorbim si despre betiile boieresci delá care au fostu adesea conditionate afacerile si destinurile patriei nóstre; betiile inse ni le pastramu pre candu vomu avea a face cu ospetiele mariei sale principelui Mich. Apaffy.

(Va urma.)

G. Baritiu.

Tesauru de monumente istorice.

(A se vedé Nr. 12).

Intru intielesulu celoru impartasite in Nr. tr' despre Tesaurulu, séu adica colectiunea de documente, intreprinsa de dn. dr. A. Papiu Ilarianu, lasamu se urmeze tabel'a sinoptica a celoru trei tomuri esite pana in anulu trecut. Cu atata punemu in stare pe o lectoriu numai de a cunósce pe ce cale manecá dn. Ilarianu catra deschiderea fantaneloru istorice, de aci incolo inse oricare voiesce a se folosi de acelea documente in modu practic, va fi constrinsu firesce a le castiga si a le citi.*)

Éca tabel'a celoru trei tomuri:

Waltheri Res gestae Michaelis Moldaviae Palatini. (Faptele lui Michaiu, Domnulu Tieriei-Romanesci, de Walther).

---

*) Ce pecatu cá mai tóte cartile tiparite in Romani'a sunt focu de scumpe. Tesaurulu costa cate 1 tomu pentru Bucuresci 2 galbeni, pentru tienuturi 2 galbeni 4 dóuadiaceri, éra pentru Transilvani'a etc. numai 10 fl. in valuta austriaca, prin urmare trei tomuri 30 fr. v. a. Fiacare tomu este cam de 400 pagine 4° micu, charthia subtire si necleita, litere garmond cam tocite. Carti de marimea unui tomu din Tesauru aru costa la noi celu multu cate 5 fr. v. a.

Adunarea din Brasiovu a Societatei literarie din Transilvani'a si Discursulu dlui I. Puscariu, despre importanti'a documentelor nobilitari ale familielor romane din Transilvani'a.

Gramatic'a lui Sincai si epistol'a lui catra Ioane de Lipszky.

Credulu din Catechismulu romanescu, tiparitu in Rom'a la 1677 cu litere latine, de Vito Pilutio.

Bisselii Michael Vallachiae Waywoda. (Michaiu, Domnulu Tierei-Romanesci, de Bisseliu) si epistol'a facsimilata a lui Michaiu W. din 4 Februaru 1600 catra Sigismundu, regele Poloniei.

J. Aug. Thuani, Historiarum sui temporis libri CX, CXIV, CXV, CXIX, CXXI, CXXII, CXXIV, CNXVI. (Istoriile timpului seu de I. A. Thuanu).

Memorialulu lui Michaiu Voda catra Rudolfu Imperatu.

Σταυρίνος, Ἀνδραγαθείας τοῦ Μιχαήλ Βοεβόδα. (Vitejiile lui Michailu Voevodu, de Stavrinus).

Μαρθαίω, ἱστορία τῆς Οὐγγρο-Βλαχίας. (Istori'a Tierei-Romanesci de Mitrop. Mateiu).

Chrisóve domnesci: 1) Cartea de dania a lui Ionu Nicolae Petrascu Voevodu catra beseric'a S. Nicolae din Scheiu de langa Brasiovu la 1602. 2) Cartea de judecata a lui Ionu Constantinu Sierbanu Voevodu, prin care se desfiintieza dani'a lui Petrascu Voevodu. 3) Cartea de dania a calugaritiei Theofanei, mum'a lui Michaiu W. catra monastirea Cozia la 1603. 4) Chrisovulu lui Ionu Radulu Voda, intaritoriulu daniei facute de Michaiu Voda monastirei Bistritia la 1604.

Petre mormentale: 1) Pétr'a ce a fostu pusa la capulu lui Michaiu Voda, in beseric'a monastirei Délulu. 2) Pétr'a mormentala a calugaritiei Theofana, maic'a lui Michaiu Voda.

Ioppecourt, Histoire des troubles de Moldauié. (Istori'a turburariloru din Moldavi'a, de Ioppecourt).

Lugubre Monumentum Annae Mavylownae. (Monumentu lugubre la mormentulu Anei Movila).

Okolski despre Movilesci.

7 Documente Ms. din bibliotec'a contelui Dzialynski din Kornik in Posnani'a. Chronografulu Tierei-Romanesci de Dionisie Eclisiarculu Ms.

Istorie a préputeruciloru Imperati Otomani de Iannache Vacaresculu. Ms.

Condica din dilele Mariei sale Ionu Costandinu Alexandru Ypsilantu voevodu, in care se trecu numai fermanuri, chrisóve etc. Ms.

Condica din dilele Mariei sale Ioanu Georgie Caragea voevodu, in care se trecu numai fermanuri, chrisóve etc. Ms.

Documente Ms. din archivulu secretu din Berlinu: 1) Petru Raresiu: Tractatulu si obligatiunile cu Ioachimu Electoriulu la 1542, precumu si alte documente relative, posterióre. 2) Documente relative la istori'a lui Michaiu V. 3) Documente relative la viéti'a si mórtea in ecsilu a lui

Ionu Giorgiu-Stefanu W. 4) Documente despre Principele Radu Cantacuzinu.

Reichersdorf, chorografulu Moldaviei 1541.

Ant. Veranciu despre espeditiunea lui Solimanu in Moldavi'a asupr'a lui Petru si despre starea Transilvaniei, Moldaviei si a Tierei-Romanesci.

Ph. Avril, calatori'a prin Moldavi'a pre la 1689.

Anafora despre țigani dela 1766, comunicata de Pr. Al. Cantacuzinu.

Cetatea Troesmis, inscriptiuni de Laurianu.

Gorecki, resbelulu lui Ionu voda.

Lasicki, Intrarea poloniloru in Moldavi'a cu Bogdanu Voda 1572.

Paprocki despre Ionu Voda, editiunea germana. 1576.

H. Kirchbach, Ivonias (disertatiune despre Ionu Voda), 1686.

Horja und Klotska, descrierea rescólei romaniloru din Transilvani'a dela 1784, de unu anonimu.

G. M. Umständlicher Bericht, relatiune despre turburarile dela 1784.

Sciri despre rescól'a lui Horia, culese de Nicu Balcescu din diarie franceze contimpurane, comunicate de D. A. Odobescu.

Acta et Relations, acte si relatiuni despre rescól'a lui Horia, Ms. comunicatu de D. Al. Hurmuzachi.

Facsimile, portrete si desemne.

Subscrierea, precumu si unu fragmentu din tractatulu lui Petru-Raresiu, facsimilate.

Portretele lui Giorgiu-Stefanu si Costantinu Sierbanu W., litografiate.

Chart'a Moldaviei dela 1541, dupa editiunea dela 1595.

Banulu lui Ionu Voda, litografiatu.

- 1) Silhuetele lui Horia, Closca si Crisanu impreuna cu sigilulu si insemnele lui Horia, dupa Cartea Horja und Kloiska.
- 2) Silhuetele lui Horia si Closca, dupa editiunea originala din colectiunea nóstra.
- 3) Silhuetele lui Horia, Closca si Crisanu, dupa editiunea originala din colectiunea nóstra.
- 4) Prinderea lui Horia si Closca, din colectiunile dlui A. Hurmuzachi.
- 5) Horia si Closca in inchisórea, din colectiunea dlui A. Hurmuzachi.

B i b l i o g r a f i a .

Scrierile mai nóua ale Dlui Ioanu Eliadu Radulescu.

Fecunditatea penei dlui Eliadu ajunse a fi proverbiala pentru populu romanescu din secolulu alu 19-lea.

Dilele acestea ne mai veni:

Unu fragmentu din Atheneulu romanu. Literatura-politica.

Discursu tînutu in conferinti'a din 10 Dec. 1867. 8° mare 24 pagine.

În altu Nr. ne vomu re'ntôrce la acelu discursu, inse asia, ca ascul-tamu de consiliulu datu noua de dr. Vas. Popu înainte cu ani 30, cá se reproducemu în foile de dincóce din productele literarie care esu dincolo. Vomu face acésta cu atatu mai virtosu, cu catu ca totuodata ne aducemu aminte, ca dn. Eliadu ne dedese voia înca la a. 1839 a reproduce din scrierile dsale. Într'aceea ne tinemu de a nóstra datorintia, cá se incunoscintiamu pe publiculu nostru, cumca din pén'a dlui Eliadu au mai esitu si parte s'au tiparitu, parte-se afla sub tipariu urmatoriele carti:

Cursu de poesie generale.

Din acestu cursu anuntiatu de mai nainte esi de sub tipariu partea lirica, ce forma unu volumu de 30 cóle. Acest'a cuprinde materi'a urmatóre:

I. Despre geniulu limbелору.

II. Tractatu de versificatiune moderna si antica: Mesur'a, rithmulu — Cesura, hemistipatru pana la diece silabe. — Endecasilabulu — picióre séu pede, trocheulu, sambulu, dactyrulu, anapestulu. — Dithirambii, — Versificatia biblica.

III. Poema didactica.

IV. Saphice: La Venere. — La amanta. — Fragmentu.

V. Lamartiniane: Isolamentulu. — Suvenairea. — Sér'a. — Disperati'a. — Provedinti'a la Omuhaculu. — Ruga de séra. — Tómn'a. — Resbelulu. — Prunculu si betranulu. — Rug'a Pruncului. — Imnu la durere. — Poetulu murindu.

VI. Imitatiuni: Lamentu amorusu. — La Elvir'a, — Erato. — 30. Augustu. — La thermele lui Carolu IV. — Margherit'a. — Cavalerulu Togenburg. — Danubiulu in manie. — La Victoru Hugo.

VII. Têrgovescene: Cantarea diminetiesi. — Poesia. — Ua nópte pre ruinele Têrgovistei. — Cutremurulu. — Fragmente. — Predioa la 1848. — Adio la patria. — Sant'a cetate. — Domnulu puteriloru.

VIII. Intime: Serafinulu si Cherubinulu. — Ua voce. — La Istru. — La Elen'a. — La Mari'a. — Primulu baci. — Buchetulu de mirésa. — Portretulu. — La Schiller.

Doritorii se voru adresa la librariile Danielopulo si Ioanide si insusi la autorulu, piati'a Episcopiei. Pretiulu primului volumu este de 10 lei nuoi, séu ua jumătate de Napoleonu. Cumparatorii isi lasa numele inscrisu si se îndatoréza a lua si urmatórele trei volume. Cartile nu se potu da desparchiate, éra pretiulu loru se respunde cu primirea fiacaruia volumu pentru subscriptorii din capitala, pentru cei din judetie se trimite valórea de 20 lei nuoi, séu unu Napoleonu deodata, la cererea primului volumu, de nu voru fi subscrisu la corespondentii autorului.

Domnii abonati la fói'a „Trompetta Carpatiloru“ potu trimite valórea volumului I. de 10 lei nuoi si li se va trimite cartea.

Cursu întregu de poezii.

Acésta opera s'a pusu sub tipariu patru volume in octavo.

Pretiuu fiacareia volumu va fi dela 8 pana la 10 romanati séu lei nooi dupa marimea volumului. Se va imparti la abonati in brosiure de cate na jumătate de volumu dela 12 pana la 15 cóle.

Amatorii de a se prenumera voru subscrie pēntru oper'a intréga si pretiuu ilu va respunde in mai multe rīnduri, la priimirea fiacaruia brosiura dela 4 pana la 5 romanati, ce voru fi insemnati la scórtia.

Aceste pătru volume voru coprinde materi'a urmatoria:

Volumulu I.

I. Despre poezi'a lirica.

II. Poesia didactica, poema intr'unu cantu.

III. Despre regulele versificatiuuei in genere.

IV. Ecsemple séu modele de poesia lirica.

a) Saphice: 1) La Venere. 2) La amanta. 3) Fragmente.

b) Lamartiniane: 1) Isolementulu. 2) Suvenirea. 3) Sér'a. 4) Desperati'a. 5) Provedinti'a la omu. 6) Laculu. 7) Tómn'a. 8) Resbelulu (din Prelude). 9) Rug'a pruncului. 10) Rug'a de séra. 11) Prunculu si batranulu. 12) Imnu la durere. 13) Poetulu murindu.

c) Traductiuni din poeti italieni: 1) La Elvir'a. 2) Lamentu amorusu (dela Vittoreli).

d) Din Athanasiu Christopolu: La Erato.

e) Originale: 1) Cantarea diminetiei. 2) Serafimulu si Cherubimulu.

3) La unu portretu. 4) La armat'a romana.

Volumulu II.

I. Despre epice séu poezi'a epica.

II. Regulele versificatiunii epice, ecsamtru anticu. Endecasilabulu italianu. Alecsandrinulu romanu si francesu. Decapentesilabulu bizantinu.

III. Ecsemple séu modele de poesia epica: 1) Cantulu séu cartea II. din Eneid'a. 2) Osianice, Fingalu, poema in siese canturi. 3) Canturile IV, V, VI si VII din Orlando Furioso (dela Arioste). 4) Cantulu VII din Ierusalemulu liberatu (dela Tasso). 5) Caderea draciloru, fragmentu epicu. 6) Michaida, dóua canturi, fragmentu epicu, 7) Christopolulu, tertia-rima dantesca. 8) Apocaliptice.

Volumulu III.

I. Despre poezi'a dramatica.

II. Scól'a disa clasica si scól'a disa romantica.

III. Ecsemple séu modele de poesia dramatica: 1) Prometheu desmotulu (dela Eschilu). 2) Brutu (dela Voltaire). 3) Mahometu (idem). 4) Amphitrión (dela Molière). 5) Despre Aristophane si Molière.

Volumulu IV.

I. Poesii diverse. Despre oda: 1) O nópte pre ruínele Têrgovestei.
2) Cutremurul. 3) Decembre 1842.

II. Despre elegia si satira:

a) Elegia: 1) Mórtea lui Carlov'a. 2) La unu poetu ecsilatu. 3) Ingratul.

b) Satire: 1) Duhamelu. 2) Sióngherulu. 3) Tantalid'a. 4) Figaro si Don Pascale. 5) Dulcamara. 6) Siolcanu. 7) Fisiologi'a poetului.

c) Despre balada: 1) Sburatoriulu. 2) E luarea mintiloru si scirsínirea dintiloru. 3) Cavalerulu Toggenburg.

d) Despre fabula, ecsemple: 1) Corbulu si vulpea. 2) Corbulu patítu, vulpea pacalita. 3) Ciór'a si celelalte paseri, fabula in fabula. 4) Vulturu si buh'a. 5) Orologele lui Carolu V. 6) Foile si carbunele. 7) Cód'a momitiiloru. 8) Trandafiru cu Of in códa séu maceasiulu. 9) Muscele si albinele. 10) Areopagiulu bestiiloru.

e) Despre poesi'a fugitiva: Epigrame, epitafe si alte mici poesii.

I. Eliadu R.

Din important'a publicatiuno a dlui Dimitrie Bolintinénu a mai esitu de sub presa:

Stefanu Georgie Voda

séu

Voiu face Dómnei tale ce ai facutu tu japanesei mele.

Drama istorica in cinci acte. — Pretiulu acestei brosiure este de 3 sfanti.

Unu diariu observase in dilele trecute, cumca productele mai nóua poetice, adica dramele dlui Dim. Bolintinénu sunt cautate camu reu de catra publiculu romanescu. In catu pentru noi ne luamu voia a face observatiunea nóstra colegiala, ca pe aici pana astadi nu s'a vediutu nici un'a din dramele dlui Bolintinénu cate se tiparira pana astadi; totu ce amu vediutu noi, a fostu foiletonulu Trompetei si publicatiunile sale respective pe colon'a a patr'a. Precumu se pare, librarii si auctorii dvóstra mai ca nu stau in nici unu feliu de relatiuni cu librarii din Brasiovu, Sibiiu, Pesteaa etc. Editorii dela alte popóra trimitu regulatu cate unu ecsempliariu mai alesu pe la redactiunile foiloru de specialitate, pentrucá acestea se aiba ocaziune de a inscintia pe publicu despre esirea cutaroru opuri, a le recomanda déca o merita, cumu si a insciintia pretiulu, locul de unde si modulu cu care se potu trage, pentruca nu ar trebui se uitamu nici pre unu momentu, ca in Daci'a si Panoni'a librariile sunt inca numai in léganu, ca ele pe la noi representa ramulu celu mai saracu alu comerciului, ca ómenii in acestea tieri cumpara carti numai candu se intempla se aiba bani cu totulu de prisosu, incatu nu mai sciú ce se cumpere cu ei, séu candu se afla in tóne bune. Acést'a este regul'a, éra dinaintea esceptiuniloru ce intempinamu ne

scótemu si noi caciul'a. Pre langa tóte acestea se scie bine ce patíse de ecs. unu Molière cu piesele sale in timpulul seu, adica in timpulul lui Ludovicu alu XIV-lea. Apoi ar fi unu respunsu interesantu ce s'ar da la intre-barea, déca astadi pe la a. Domnului 1868 stamu noi in artele frumóse incaí pe acea trépta, pe care voru fi statu francii între anii 1668—1700.

Afara de tóte acestea, déca toti cati au invetiatu cate ceva carte, aru citi dramele istorice, istori'a patriei si a natiunei, cumu si alte carti, fiacare dupa specialitatea sa ce'si va fi alesu, atunci cine se se ocupe cu nume-rarea galbiniloru si a napoleoniloru, a lireloru turcesci si a imperialiloru ru-sesci, cine se faca politica mare si mica, jidovéscá si rusésca, austriaca si francésca, cine se cultive cartofori'a in tóte nobilele sale ramuri, diverse rase de cani pentru venatu si asia mai departe. „Carti se citésca popii si dascalí, éra nu ómenii de „Sport,“ nu cavalerii, nici milionarii . . . .“ —

S'a pusu sub tipariu cu autorizatiunea d-lui ministru instructiunei pu-blice:

Catechismulu dreptului administrativu romanu.

A dóu'a editiune. Opu destinat pentru scólele primarie. Pretiulu 50 bani.

Compendiu de pedagogia pentru parinti, educatori, in- vetiatori si toti barbati de scóla.

De J. Popescu, profesoru la institutulul archidiecesanu pedagogico-teologicu in Sibiiu. 1868. In tipografi'a archidiecesana. Formatu 8° 183 pagine.

Acésta carte inca implinesce un'a din lacunele cele mai greu simtite in literatur'a nóstra nationala. Despre metodulu ce a urmatu auctoriulu, pre'nsciintiéza pe lectori indata in prefati'a cartiei. De altmintrea atatu prefati'a, catu si intregulu metodu vedescu pe auctoriulu esitu din scóla Germaniei libere, éra dn. Popescu isi facuse studiale sale in Sacsoni'a, in acea Sacsonia, carea de si mica, inse dupa cele mai nóua date statistice are scóle de tóta categori'a pentru patru sute mii tineri si tinere.

Ideile desvoltate in prefatia, stilulu celu usioru si netedu ne intere-sara atatu de multu, încatu o producemu aci dupa cumu urméza:

„Un'a dintre cele mai frumóse caracteristice ale timpului nostru, este fara indoéla indoit'a nesuintia a popóraloru la libertate si cultura generale. Nesuinti'a acést'a o vedemu scrisa cá devisa pre flamur'a fiacarui poporu, carele e desteptu si petrunsu de spiritulu timpului. Si dupa cumu unu po-poru e fericitu a poté lucrá cu sporiu la realisarea amintitei devise, asia póte fi incredintiatu si despre viitoriulu seu. Numai prin libertate si prin cultura se póte privi astadi garantatu viitoriulu unui poporu.

Libertatea si cultur'a inse, precum sunt conditiunile principali ale vietii unui poporu, asia ele si stau in strinsa referintia un'a cu alt'a, si amu poté

dice, se condiționéza imprumutatu. Cultur'a se pôte desvoltá numai in libertate, si libertatea érași se pôte desvoltá si sustiené numai prin cultura. De altmíntrea, mergendu pana la inceputulu acestoru dóue condițiuni de viétia, aflam ca cultur'a e mam'a, ea a nascutu si nasce libertatea: cultur'a e in sine libertate, prin ea si numai prin ea poporale, cá si individii, devinu de sine statatóre, devinu libere in actiunea lor, si se emancipa de sub poterile apasatóre. De aci se pôte întielege importantia precumpenitóre, ce cultur'a o are in viétia chiaru si preste libertate.

Poporulu romanu nici n'a ajunsu bine a respirá din aerulu libertatii, si éta ca elu se si arata inaintea lunei, nu numai cu dorinti'a ferbinte de a inaintá in cultura, ci si cu rezultate frumóse in privinti'a aceleia. Acele rezultate sunt totu atatea dovedi faptice despre capacitatea de cultura, ce poporulu romanu o posede inca, in mani'a tuturoru maltratariloru din trecutu si in mani'a tuturoru vicisitudiniloru din présentu.

Capacitatea de cultura a poporulu romanu e recunoscuta nu numai de noi, cei interesati in cestiune, ci si de toti strainii nepreocupati, cari vinu in atingere cu noi. „Din elementele din cari se compune poporulu romanu, dice renumitulu geografu Hoffman, se desvólta capete, cari sunt clasice si s'ar poté întrebuintiá cá modele pentru pictori si sculptori, capete cari si in intru ascundu aceea ce se arata in afara; pentruca precepere asia de iute, întielegere asia deschisa, agerime asia de mare, impreunate cu indemanatate in portare, cum vedemu la romanulu celu mai de rendu si mai neinvetiatu, nu se mai afla nicairi. Acestu poporu, intruinduse si aducenduse la cea mai inalta civilisatiune, ar fi potrivit se stea in fruntea culturai spirituale a întregei umanitati. Si cá se se implínésca acést'a, este si limb'a lui atatu de dulce sunatóre si bogata, in catu ea s'ar potrive cu deosebire pentru celu mai cultivatu poporu de pre fati'a pamentului.“

Acésta caracteristica frumósa o amu reprodușu aci, curatu numai pentru de a aratá, prin cuvintele unui mare cunoscetoriu de tieri si popóra, tesaurulu de calitati escelinti ce le contine poporulu nostru. Acele calitati odata constatate, cine va poté disputá dreptulu romanului de a se cultivá si de a trai cá romanu? cine-i va poté demustrá ca n'are dreptu la cultura si viétia natiunale, in rendu cu ori care altu poporu? Acestu dreptu e necontestabile. Dar pre langa dreptulu acést'a avemu totuodata si cea mai santa datorintia, cá se organizamu bine tóte poterile ce sunt calificate de a inaintá cultur'a natiunale a poporulu nostru. Ostenelele si sacrificiale, ce le vomu pune la lucrulu acést'a maretiu, se voru rentá de sicuru, mai multu cá la ori care alta întreprindere. Poporulu romanu, cultivanduse amesuratu capacitatii si dupa calitatile sale firesci, isi va asicurá si libertatea si viitoriulu la care aspira.

Opulu de fatia e menitu a se ocupá cu ceea ce are se puna fundamentu culturai, cu vehicululu celu mai puternicu alu culturai, cu educatiunea.

Necesitatea unui asemenea opu la noi, e mai pre susu de tóta indoél'a. Literatur'a nóstra, catu sciú eu, nu contine inca nici unu manualu de pedagogia. Incatu imi va fi succesu mie a implini deocamdata acést'a lacuna, voru judecă cei competenti. Dar inainte de a dá opulu in apreciere publica, se-mi fia permisú a indicá pre scurtu punctulu de vedere, din care e compusu si din care asi dori se fia si judecatu.

Opu e esitu din prelectiunile, ce amu fostu insarcinatu prin suprem'a inspectiune scolare a le tiené in institutulú archidiecešanu de aici. De basa pentru desfasurarea partii celei mai insemnate din educatiune, adeca pentru desvoltarea spirituale, amu alesu psihologi'a scólei lui Herbart, carea mi s'a parutu dintre tóte cea mai firésca. De altmíntrea, cuprinsulu opului e astfelú prelucratu, incatu o critica conscientiósa speru ca-i va recunósce constructiunea independinte de a altoru opuri in feliulu seu. Traducerea oricarei pedagogie straine ar si fi dupa parerea mea unu anachronismu in impregiurarile nóstre. Istori'a nóstra ne vorbesce pana acum despre educatiune, cá despre o afacere, cu carea parintii nostri s'au ocupatu numai in practica; éra scrierea si desvoltarea teoriei educatiunei au fostu rezervate pentru timpulu nostru. Noi avem in privinti'a ast'a, cá si in alte multe, de a face inceputulu, si déca ar dá Dumnedieu cá, incependu a ne ocupá de aci inainte si cu teori'a educatiunei, se o potemu faee pre aceea catu mai fecunda pentru practica, fara de a intrá si de a ne perde prin contraverse seci. In opulu acest'a, eu m'amu restrinsu a espune in scurtu ceea ce mi s'a parutu mai esentialu din cuprinsulu pedagogiei; pentrucá astfelú punctele principali, remanendu relevate, se póta servi cu atatu mai bine de indreptariu pentru cei ce se voru ocupá, mai alesu cá incepetori, cu studiulu acest'a. De aci si numirea opului de compendiu. Desfasurarea mai pre largu a metódeloru, dupa cari sunt de a se propune obiectele de invetiamentu dinpreuna cu deprinderile la diferitele desteritati, fiinduca acelea facu parte din organisatiunea scóleloru, ar ávé locu, dupa parerea mea, in manuale compuse a nume cu privire la treptele succesive ale invetiamentulu din diferitele scóle. In compendiulu acest'a de pedagogia sunt trase numai liniamentele fundamentali, ce au se serve de basa pentru intregulu planu alu educatiunei. Dupace odata asemenea liniamente ar fi bine stabilite, pre bas'a loru usioru s'ar poté compune si manuale metodice. prin cari invetiamentulu din diferitele scóle se se organizeze dupa postulatele pedagogiei. La tóte lucrurile trebue mai anteiú se se afe o basa sicura, si eu prin opulu de fatia cu deosebire aceea amu cautatu. Fia cá modestele rezultate ale cercetariloru mele, depuse in acestu opu, se contribue si ele catu de putienú la aflarea unei base, pre carea se se póta ridicá sicuru si falnicu edificiulu culturei nóstre natiunali!

Sibiú, in Maiu 1868.

Autorulu.

Dela compatriotulu nostru dr. Nica, asiediatu de cativa ani in Roma-
ni'a, primiramu:

Efori'a spitaleloru civile din Bucuresci, concursu din anuulu 1868.

MENINGITELE LA COPII.

CONSIDERATIUNI ASUPR'A HYDROCEPHALULUI ACUTU SI HYDROCEPHALOIDULUI.

Memoriu presentatu si sustinutu la concursulu pentru medicu primariu de
Constantinu G. Nica,

doctoru in medicina si in chirurgia, magistru in obstetricia, medicu secundariu
emer. din spitalele Viennei, medicu-primariu prov. in spitalulu de copii din
Bucuresci. — Bucuresci 1868. Imprimeri'a lui Ioanu Weiss, Strad'a „Bise-
rica Ieni“ Nr. 1.

Terminii tehnici ai medicinei ii intielegu aprópe numai medicii, din
causa ca pre langa ce acei termini sunt in parte loru cea mai mare elinesci
si in alta parte latinesci, apoi decandu sistemele francesci de medicina au
inceputu a predomni in Romani'a, terminii tehnici inca au inceputu a lua
si forme de galicismu, pe care le intimpinamu atatu in Gazet'a spitale-
loru, ce apare de 2 ani in Bucuresci de dóuaori pe luna, catu si in alto
scrieri de specialitate si chiaru in acestu memorialu publicatu de dn. dr.
Nica. De alta parte materi'a tractata in acelu memorialu eruditu, intere-
séza nu numai pe medici, ci póte in gradu multu mai inaltu pe parintii de
familia. Cate milióne de copilasi se bolnavescu, se stingu, moru, asia dicédu
pe bratiále mameloru, cate inime sfasiiete, cate lacrimi versate preste sicriulu
loru! In cele mai multe casuri parintii n'au nici macaru pucinic'a mangaiere
de a sci, ca din ce cauza au muritu copiii loru. Va intreba cineva, ca ce
folosesce a cunósce caus'a mortiei, dupace mi-amu perdutu copilulu. Pentru
acelu casu nu mai folosesce nimicu; ci copiii se nascu ne'ncetatu; aflandu
cauzele mortiei unor'a, cu ajutoriulu esperientiei si alu reflexiuniloru facute
de mai multi parinti, societatea ar ajunge in pusetiune de a evita, déca nu
tóte, ca tóte nu se potu, inse mai multe cause aducatóre de mórte, éra
atata se póte de siguru.

Éca pentruece amu dori noi, cá dn. dr. C. I. Nica se'si ia timpu a
tracta aceeasi materia fórté interesanta inca si in limb'a nóstra a laiciloru.
Inca pre candu se aflá la universitatea din Vien'a, dn. dr. Nica publicase
cateva disertatiuni medicinali in Fói'a pentru minte, inima si literatura.
Bólele copiiloru au produsu in medicina un'a ramura speciala in literatura.
Ar merita cá si laicii se cunósca ceva din aceeasi.

POESII de Ionitia Badescu. Tom. I.

Pestea 1868. Pretiu 80 cr. Editiune de lucsu 1 fr. 20 cr.

 Din acésta fóia mai putemu servi cu ecsemplaria
intregi incependu dela Nr. 1. Doritori'i a se abona binevoiésca
a se adresa deadreptulu la on. comitetu in Sibiiu. Mai tardú
ecsemplariale remase leganduse cá carte, potu se vina mai
scumpe.

Nr. 34. 1868.

Protocolulu siedintiei lunare a comitet. asoc. trans. romane

tinute in 14. Ian. c. n. 1868 sub presidiulu Rev. D. vicepres. I. Hanuia, fiendu de facia DD. membrii: Ilustr. sa D. consiliariu Pavelu Dunc'a, D. senatoru P. Rosc'a, D. dr. Ioanu Nemesiu, D. parochu si profesoriu Z. Boiu, D. dr. N. Stoi'a, D. secret. si membru comitetului I. V. Rusu, D. cassariu alu asociatiunei Const. Stezariu si D. bibliotecariu N. Cristea.

§. 6. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. trans. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc. trans. dupa subtragerea erogatelu de pana acum are in proprietatea sa sum'a de 29,488 fr. 88 cr.

Se iea spre scientia.

§. 7. Presidiulu aduce la cunoscienti'a comitetului, cumca a sositu respunsulu Dlui secret. I. G. Baritiu in privinti'a informatiuniloru cerute din partea comitetului sub ddto. 3. Ian. Nr. 7 a. c. cu privire la p. I. din contractulu inchiandu cu tipografi'a pentru tiparirea foiei asociatiuni, care punctu privesce modalitatea esirei numitei foi periodice (odata ori de trei ori pre luna) si totu odata propune, ca aceea scrisoria resp. respunsu alu Dlui secret. I. se se cetésca. Care facenduse comitetulu decide: Considerandu si combinandu impregiurarile neprevedute, a face abatere dela conclusulu ddto 18. Sept. 1868 §. 88 si dela program'a emisa intr'acolo, cá foi'a asoc. in locu de un'a data se se edea de doue ori pre luna in marimea prefipta de celu pucinu trei cóle pre luna, asia ca in 1. si 15. fiacarei luni se ésa cate unu numeru de 1, 1 1/2 séu 2 cóle, dupa impregiurari si dupa bun'a chipsuintia a redactiunei astfeliu, ca ambi numeri din un'a luna se imple celu pucinu trei cóle; dupa care statorire vine a se inchieá si contractulu intre comitetu si tipografi'a respectiva, dupa care,

§. 8. Luanduse la desbatere proiectulu de contractu, p. I. se primesce dupa testulu proiectului modificatu amesuratu clasului precedente.

§. 9. Punenduse sub discussiune punctu 2) din susu numitulu proiectu de contractu se modifica si resp. se statorisce dupa testulu urmatoriu:

Numit'a firma (Römer & Kamner) se obléga a liferá gat'a tiparitu unu Nr. séu de o cóla, séu de o cóla si diumatate, séu si de doue cóle, dupa despunerea redactoriului foiei cu 1. si 15. a fiacarei luni.

§. 10. Punctulu 3, 4, 5 si 6 se primescu intocm'a dupa testulu proiectului fara nici o modificatiune.

§. 11. Luanduse la discussiune p. 7, carele e in nesu cu punctulu 2 si modificanduse se statoresce in modulu urmatoriu:

Subscrisulu comitetu va plati numitei firme tipografice pentru culesulu si tiparitului fiacarui Nr. amesuratu p. 2 alu acestui contractu, computandu de o c6la 13 fr. si $\frac{1}{2}$ de c6la 6 fr. 50 cr. v. a., pentru care sume voru dá éراسi cuietantia in o carticica, ce se va deschide inadinsu. Dela 500 esemplaria in susu se va plati tipografiloru de fiacare 100 esemplaria cate 1 fr. v. a. mai multu pentru tipariu.

§. 12. Discutanduse celalalte puncte din amentitului contractu, anume p. 8, 9, 10, 11 si 12 se primira intocm'a dupa cuprinsulu testului aceluia fara de nici o schimbare.

Totu odata se decise, ca contractulu formulatu dupa modificatiunile mai susu indigitate descriinduse si purisanduse in 2 esemplaria, si apoi subscrisu din partea vicepresiedintelui si secret. II. comitet. asociat., se se impartasiésca prin D. secr. I. resp. tipografii spre subscriere cu aceea adaogere, ca 1 esemplariu remanendu acolo pentru tipografia, celalaltu se se trametia indereptu spre pastrare in archivulu comitetului asociat., éra timbrulu competente pre diumatate 'lu va portá tipografi'a, éra alta diumatate comitetulu asociatiunei.

§. 13. Facénduse dupa conclusulu Nr. 7 abatere dela programulu comitet. asociat. degia publicatu si substernutu inalt. guberniu, D. vicepresiedinte face propunerea, ca despre acést'a modificatiune se se faca aratare la inalt. guberniu regiu prin magistratulu din Brasiovu.

Propunerea se primesce si se redica la val6re de conclusu alu aceluia.

§. 14. Totu in legatura cu decisiunile cuprinse in §§. precedenti, si in urm'a scris6rei Dlui secret. I. G. Baritiu ddto. $^{25}_{13}$ Dec. 1867 relativu la porto postale pentru espedarea foiei asociat. se face din partea presidiului propunerea, cá se se faca pasii necesarii la directiunea postale de aici, in privinti'a petrecerei foiei asociat. in list'a foiloru periodice si tractarei aceleia la posta dupa normele vigente.

Decisiune. Acést'a propunere priminduse din partea comitetului se insarcinéza D. membru alu comitetului dr. Ioane Nemesiu cu compunerea unei representatiuni catra inclit'a directiune postale de aici.

§. 15. Se citește si se pertractéza si un'a instructiune pentru espeditoriulu foiei asociatiuni asternuta de D. secret. I.

Aceesi instructiune se primesce in totu cuprinsulu seu fara de nici o modificare din partea comitetului.

§. 17. Fienduca D. secret. I. in scrisórea sa din $25/_{13}$. Dec. 1867. mentiunéza despre neincungiurat'a lipsa de a se inchiriá la primavéra si o odaia pentru expeditiunea foiei, comitetulu, atatu inchiriarea odaiei necesarie, catu si remunerarea expeditoriului foiei asociat. le lasa in bun'a chipsuire a D. secret. I.

§. 17. Fienduca dupa tenorea p. 8 din contractulu inchiandu cu resp. tipografia, charti'a necesaria la tiparirea foiei asociat. are se o subministreze comitetulu asociat., asia la propunerea Rev. D. vicepresedinte se decide: cá D. secret. I. se se poftésca a ingrigi si de inchiarea unui acordu in privinti'a cualitatiei si pretiului chartiei trebuintióse, avendu in vedere conclusulu comitet. asociat. din 1. Noembre 1867 §. 120 in legatura cu scrisórea acelu comitetu data catra D. secret. I. sub ddto. 1. Noembre 1867 Nr. 178.

§. 18. Domnulu cassariu alu asociatiunei mai aduce la cunoscienti'a comitetului sum'a intrata la fondulu asociat. cá tacse de m. ord. dela siedenti'a trecuta, care facu 85 fr. v. a. si 1 galb.

Se ia spre scientia cu aceea observare, cá tacsele de m. ord. ce voru intrá in fondulu asociat. dela o siedintia a comitetului pana la alt'a, se se publice regulatu in foi'a asociat.

§. 19. Domnulu bibliotecariu alu asociatiunei aduce la cunoscienti'a comitetului, cumea a primitu unu pachetu cu mai multe carti, trimese din partea academiei imperat. de scientia din Vien'a in fávórea bibliotecei asociat.

Se ia spre scientia.

§. 20. In legatura cu raportulu Dlui bibliotecariu, secret. II. aterne unu conto sunatoriu despre 7 fr. 70 cr. cá pretiulu transportului a cartiloru daruite asociat. din partea academiei de scientia, si cere licuidarea aceluia.

Se asemnéza la cass'a asociatiunei esolvirea aceluia din banii preliminati pentru spesele extraordinarie ale comitetului asociatiunei.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociat. trans. inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchia la 7 óre séra.

Sibiu, in 14. Ianuariu c. n. 1868.

I. Rusu mp.
secret. II.

I. Hannia mp.
vicepres.

Nr. 72. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitetului asoc. trans.

ținute în 4. Fauru c. n. sub presiulu Rev. D. vice-pres. Ioane Hanni'a, fiindu de facia DD. membrii Ilustr. sa D. cons. Petru Manu, Ilustr. sa D. cons. P. Dunc'a, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. parochu si prof. Z. Boiu, D. prof. I. Popescu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cass. alu asociat. C. Stezariu si D. red. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 21. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc. dupa subtragerea erogatelor de pana acumu are în proprietatea sa sum'a de 29,648 fr. 15 cr.

Se iea spre scientia.

§. 22. Secret. II. cetesce charti'a inclitului presidiu magistratuale din Brasiovu ddto. 1. Fauru Nr. 115 a. c., prin care se aduce la cunoscenti'a comitet. asoc., cumca inakt. presidiu gubern. prin emisulu seu din 28. Ian. Nr. pr. 431 1868, s'a induratu a concede, cá foi'a asociat. „Transilvani'a“ se se edea pre luna de doue ori si anume la 1. si 15. a fiecarei luni.

Se iea spre scientia cu aceea, cá resp. scrisória a inclit. presidiu magistr. se se impartasiésca în copia si Dlui secret. I. si redact. alu foiei asociat.

§. 23. Se cetesce scrisóri'a Dlui secret. I. G. Baritiu din 1. Fauru a. c., prin carea trimetiendu contractulu inchiatu cu tipografi'a Römer & Kamner (pentru tiparirea foiei asociat.) si subscrisu din partea aceleia, totu odata incunoscentiéza pre comitetu despre urmatóriele: a) ca va susutiené instructiunea data pentru espeditoriulu foiei asociat., a carui plata o facuse mai înainte cunoscuta; b) ca incatu pentru chiliuti'a menita pentru espeditiunea foiei asociat. în astu tempu va face cumu va puté, din punctulu de vedere alu economisarei cu spelese asociat. avende mai alesu cu porto postale; c) ca contractulu pentru literarea chartiei necesarie la tiparirea foiei 'lu va substerne mai tardiu; d) mai incolo trimete o lista colectiva dela cativa domni, abonati deadreptulu la redactiunea foiei asociat. cu aceea rugare, cá D. cassariu se debiteze pe contulu redactiunei sumusior'a dela aceli abonati (de 56 fr. 50 cr. v. a.); e) cere a i se trimete ceva manuscripte sosite la comitetu menite spre a se publica în foia; f) în fine cere a i se dá voia ca se póta trimetic esemplaria gratuite la sermanii studenti dela vreo trei gimnasia.

Cele impartasite de D. secret. I. în susu citat'a chartia se iau spre scientia cu aceea observare, cá contractulu inchiatu cu

tipografi'a, se se pastredie in cass'a asociat., ér' incatu pentru punctulu privitoriu la aceea, cá se i se dea voia a trimete esemplaria gratuite din foia asociat. la studentii seraci dela vreo trei gimnasia, comitetulu din parte'si da invoirea sa (la aceea), incredintiandu acestu lucru mai incolo in bun'a affare si chip-suire a redact.

§. 24. D. parochu si membru ordinariu alu comitetului Z. Boiu referéza asupr'a unui elaboratu intitlatu: „Economia nationale“ scrisu de D. prof. Stefanu Popu.

Cetinduse acelu operatu comitetulu 'lu primesce cu placere si totu odata decide, cá se se trimetia la redactiunea foiei asociat. spre publicare, cu atatu mai vertosu, cu catu ca D. auctoriu se apromite a continuá mai departe elaboratulu seu, ce tractéza despre unu obiectu atatu de interesantu pentru populu romanu.

Cu aceste ne mai fiendu alte obiecte de pertractatu, siedinti'a comitetului inceputa la 5 óre dupa amiadi, se inchia pre la 7 óre séra.

Sibiú, in 4. Fauru c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vice-presiedinte.

Nr. 97. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinarie a comitetului asociat. trans.

tienute in 3. Martie c. n. a. c. sub presidiulu Rev. D. vicepres, I. Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii ai comit. Ilustr. sa D. cons. P. Manu, Ilustr. sa D. cons. P. Dunc'a, D. dr. I. Nemesiu, D. dr. N. Stoi'a, D. prof. si par. Z. Boiu, D. prof. I. Popescu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asociat. C. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 25. Rev. D. vicepres. I. Hanni'a presentéza conspectulu despre starea cassei asociat. pre tempulu acestei siedintie. Din acestu conspectu se vede, cunca cass'a asociat. dupa subtragerea erogatelu de pana acum — are in proprietatea sa sum'a de 29,940 fr. 95 cr.

Se iea spre scientia.

§. 26. Totu odata Rev. D. vicepres. presentéza altu conspectu alu cassei despre interesele intrate la fondulu asociat. dupa asemnatiunile bancei ipotecarie, care interese obvenitórie pre $\frac{1}{2}$ anu facu sum'a in BN. 452 fr. 50 cr. v. a.

Se iea spre scientia.

§. 27. D. cassariu alu asociat. raportéza despre banii incursi la fondulu asociat. dela siedinti'a comitet. din 4. Fauru

a. c. pana la siedinti'a presente, parte cá oferte, parte cá tacse de m. ord. in sum'a de 50 fr. v. a.

Se iea spre scientia.

§ 28. Cu ast'a ocasiune D. cassariu aduce inainte, ca Rev. D. vicariu si colectoriu alu asociat. G. Moisilu a trimesu la adunarea gener. a asociat. tienuta la Clusiu in an. tr. prin D. prof. gimn. Leone Pavelea sum'a de 40 fr. cá tacse de m. ord., fara inse de a trimete totu odata si list'a aceluor membrii, pentru cari s'au trimesu acele tacse; deci D. cassariu ne sciendu pentru cari membrii s'a trimesu sum'a susumentionata, in interesulu tienerei evidentiei necesarie in afacerile cassei, face propunerea, cá susu laudatulu D. vicariu si colectoriu alu asociat. se se provóce deadreptulu din partea comitet. asociat. spre a asterne list'a membriloru, dela cari a primitu tacsele subministrare cu ocasiunea adunarei gener. dela Clusiu, cu atatu mai vertosu, cu catu ca in urm'a unei provocari ddto. 24. Oct. 1867 Nr. 165 facute din partea secret. nu s'a primitu nici unu respunsu.

Conclusu. Propunerea Dlui cassariu se primesce din partea comitet. asociat. redicanduse la valóre de conclusu a aceleiasi.

§ 29. Rev. D. vicepres. da cetire unei chartii a academiei scientifice mag. din Pest'a ddto. 3. Fauru Nr. 69 a. c. trimese aici prin D. secret. I. din Brasiovu, unde se espeduise din eróre. In ast'a chartia, dupa ce numit'a academia descopere, cumca a primitu cu placere incunoscientiarea despre aceea, ca comitetulu asociat. trans. in siedinti'a sa din 27. Ian. a. c. a decisu a trimete pre sém'a academiei ung. foi'a sa periodica „Transilvani'a," totu odata isi esprima multiamit'a sa pentru ast'a otarire.

Se iea spre scientia.

§ 30. In guberniu regiu prin charti'a sa din 24. Ian. 1868 Nr. 29,045 a. c. 1867 aduce la cunoscienti'a presidiulu asociat., cumca in. ministeriu regiu ung. de interne prin emisulu seu din 25. Dec. Nr. 6827 1867 s'a aflatu indemnatu asi dá consensulu seu la aceea, cá aceli 31 domni din Moldavi'a si Romani'a, cari suntu insemnati in list'a substernuta din partea comitetulu sub ddto. 17. Sept. Nr. 149 1867, se se póta primi si inscrie de membrii ai asociat. trans.

Conclusu. Se iea spre scientia cu aceea adaogere, ca din partea secret. se li se trimetia aceluor domni, catu mai curendu diplomele de m. ord. ai asociat. trans.

§ 31. Secret. II. cetesce o scrisórea a Dlui secret. I. G.

Baritiu ddto. 2. Martie Nr. 13 a. c., prin carea numitulu domnu trimetiendu computulu speselorü avute cu foi'a asoc. pre cele doue luni trecute, anume pre lun'a lui Ian. si Fauru a. c. totu odata cere a i se asemná o anticipatiune de 150 fr. pre alte doue luni.

Conclusu. Computulu de impreuna cu documentele relative la spesele avute cu foi'a asociat. pre cele doue luni trecute, se transpunu Dlui cassariu alu asoc. spre a raportá in astu obiectu, in siedinti'a cea mai deaprópe a comit., ér cerut'a anticipatiune de 150 fr. v. a. se asemnéza la cass'a asociat.

§. 32. Totu odata secret. II. da cetire ofertului (ddto. 29. Fauru a. c.) facutu din partea fabriciei de chartia din Zernesci in privinti'a liferarei chartiei necesarie la tiparirea foiei asoc. Numit'a fabrica se indatoréza a liferá 1 punctu de Vien'a à 27 cr. v. a.. ér rism'a formatu Nr. 6 à 18—24 policari cate cu 3 fr. 24 cr. v. a.

Se iea spre scientia.

§. 33. Se presentéza testimoniulu scol. pre sem. I. a. c. 186⁷/₈ alu tenerului stipendiatu alu asoc. Max. Iosefu, studente in V. clasa la scól'a reale evang. din Sibiiu, din carele se vede, cumca numitulu teneru a raportatu din tóte obiectele clas'a de progresu de prim'a cu eminenti'a.

Se iea spre scientia.

§. 34. D. G. Visi'a, proprietariu in Zlatn'a, pentru realizarea datoriei de 300 fr. v. a. ce o are la V. Curesiu si Cat. Purece din Beiusiu, si carea inca in a. 1864 a oferit'o in favórea asoc., cere a i se trimete plenipotentia din partea asoc. si totu odata a i se impartasi conclusulu comitet. din 26. Sept. 1866 Nr. 172 relativu la ast'a datoria.

Comitet. decide a se trimete susu numitului D. G. Visi'a atatu plenipotentia ceruta, catu si estrasulu protocolariu contienetoriu de conclusulu comitet. din 26. Sept, 1866.

§. 35. Secret. II. aduce inainte, cumca Tom'a Cioplent'a din Stremtiu inca cu oca siunea adunarei gen. asoc. tienute la Belgradu in a. 1866 s'a indatoratu prin o obligatiune privata a plati la fondulu asoc. sum'a de 100 fr. v. a. cu terminulu pana la an. 1872 cu aceea conditiune, ca pana la numitulu terminu se respunda regulatu procentu 5 la suta.

Totu atunci si totu sub acele conditiuni s'a indatoratu si D. S. Petrutiescu, parochu in Stremtiu, a plati 50 fr. v. a. la fondulu asociat.

Deórace ambii acestia pana acum n'au corespunsu indato-

riri sale de a respunde la fondulu asociat. procentele cuvenite. Secret. II. cere, cá comitet. se binevoiésca ai provocá, cá se satisfaca indatorirei luate asupra si.

Conclusu. Comitetulu decide, cá susu numitii debitori prin resp. D. colectoriu alu asociat. A. Tordosianu se se poftésca a satisfaca indatorirei sale prin platirea procentelor obvenitórie pre anii 186⁶/₇ si 186⁷/₈ dupa sumele deobligate.

§. 36. Secret. II. aduce inainte, cumca de si din partea comitet. sub ddto. 10. Aug. a. tr. se decide a se luá mesurile necesarie pentru scóterea unei datorii de 100 fr. v. a., ce o are D. negotiatoriu in Oradea mare N. Zsiga sen., la G. Ratiu fostu deregatoriu in Silvani'a, si carca a oferit'o asociat. trans. cu conditiunea, cá realisanduse 50 fr. v. a., se se strapuna asociat. liter. romana din Aradu; totusi pana acum nu s'au pututu pune pasii necesarii pentru realisarea numitei datorii, din cauza cá nu s'a pututu afla locul ubicatiunei debitorului resp., deci in urmare a acesteia secret. II. róga pre comitetu, cá se binevoiésca a decide, ca ce mesuri ar fi cu cale a se mai luá in unu atare obiectu.

Conclusu. Dupace unulu dintre DD. membrii presenti ai comitet. dede deslucire, cumca susu numitulu debitoriu s'ar aflá de presente cu locuinti'a in Aiudu, comitet. decide a se provocá deadreptulu pentru platirea datoriei sale.

§. 37. D. bibliotecariu alu asociat. raportéza, cumca prin D. secret. I. a primitu 31 volume de carti daruite din partea inalt. ministeriu de cultu si instructiune publica din Bucuresci in favórea bibliotecei asociat.

Conclusu. Comitet. esprima protocolarmente multiamit'a sa inalt. ministeriu de cultu si instructiune publica pentru ofertulu de carti, facutu in favórea asociat. si totu odata insarcinéza pre D. bibliotecariu a le publicá catu mai curendu in foi'a asociat. trans.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociatiunei inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchia pre la 7 óre sér'a.

Sibiu, in 3. Martie c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vicepres.